

Ключові слова: економічна безпека, інноваційна діяльність, інвестиційно-інноваційне забезпечення, реальний сектор економіки, інвестиційно-інноваційна політика держави.

Аннотация

В статье освещены важность и для инвестиций и инноваций в процессе укрепления экономической безопасности реального сектора экономики. Определена зависимость экономической безопасности реального сектора национального хозяйства от инновационной политики государства и субъектов реального сектора экономики. Определены влияние инновационной инфраструктуры и модернизации системы реализации интеллектуального потенциала реального сектора экономики на укрепление экономической безопасности. Обоснована комплексность и важность проблемы формирования инвестиционно-инновационного обеспечения экономической безопасности реального сектора экономики. Предложен концептуально новый подход к определению сущности понятия инвестиционно-инновационного обеспечения экономической безопасности реального сектора экономики.

Ключевые слова: экономическая безопасность, инновационная деятельность, инвестиционно-инновационное обеспечение, реальный сектор экономики, инвестиционно-инновационная политика государства.

Annotation

The article highlights the importance and place of investment and innovation in the process of strengthening the economic security of the real economy. The dependence of the economic security of the real sector of the national economy of innovation policy actors and the real economy. Outlined the impact of innovation infrastructure and modernization of the intellectual capacity of the real economy to strengthen its economic security. Grounded complexity and importance of the formation of investment and innovation to ensure the economic security of the real economy. A conceptually new approach to define the essence of the concept of investment and innovation to ensure the economic security of the real economy.

Key words: economic security, innovation activities, investment and innovation support, the real economy, investment and innovation policy.

УДК 621:330.322.2:001.895

Кушнір С.О.,
аспірант кафедри фінансів і кредиту,
Запорізький національний університет

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ЕФЕКТ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність підприємства – система заходів щодо використання наукового, науково-технічного та інтелектуального потенціалу з метою отримання нового чи поліпшеного продукту або послуги, нового способу їх виробництва для задоволення як індивідуального попиту, так і потреб суспільства в нововведеннях в цілому.

Інновації відіграють важливу роль в економіці: скорочують виробничі витрати; підвищують якість продукції, що випускається; збільшують можливості конкуренції; забезпечують економічне зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах розширеного ринкового простору, множинної диверсифікації посилюються темпи оновлення, і збільшується різноманітність видів продукції і застосовуваних для їх виробництва техніки і технології. У виробництві одночасно виявляються товари, техніка і технологія на різних стадіях життєвого циклу, що належать до різних моделей та поколінь. У зв'язку з цим різко зростає мінливість технології і необхідність пристосування виробничого апарату до цих змін, що в свою чергу потребує інвестиційних ресурсів для фінансування даних процесів. Саме проблемним питанням управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств присвячені праці провідних українських та закордонних вчених: Великого Ю. В. [1], Ганущак-Єфіменко Л. М. [2], Зеленко О. О. [3], Карачиної Н. П. [5], Краснокутської Ю. М. [6], Наталенко М. О. [3], Федулової Л. І. [4]. Але невирішеними залишаються питання інноваційно-інвестиційного розвитку машинобудівних підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є визначення синергетичного ефекту від інноваційно-інвестиційного розвитку машинобудівних підприємств. Для досягнення мети поставимо завдання:

дослідити взаємозв'язок інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств машинобудування; охарактеризувати положення, на основі яких змодельовано структуру інноваційно-інвестиційного процесу підприємств машинобудування; змодельовати злиття інновацій та інвестицій в єдиний інноваційно-інвестиційний процес підприємств машинобудування; запропонувати структуру інноваційно-інвестиційного процесу підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновація – це нове явище, нововведення в рамках будь-якої системи, що породжує значущі зміни в соціальній практиці.

Інновація – це будь-який новий підхід до конструювання, виробництва або збуту товару, в результаті чого інвестор і його компанія отримують переваги перед конкурентами. Використовуючи патенти, новатор, що досягає успіху, може забезпечити тимчасову монополію.

Існує два типи технологічних інновацій: продуктові і процесні. Так, впровадження нового продукту визначається як радикальна продуктова інновація. Такі нововведення засновані на принципово нових технологіях чи на поєднанні існуючих технологій у новому їх застосуванні. Удосконалення продукту – це інкрементальна продуктова інновація, яка пов'язана з існуючим продуктом, коли змінюються його якісні або вартісні характеристики.

Процесна інновація – це освоєння нових або значно вдосконалених способів виробництва і технологій, зміни в обладнанні або організації виробництва [5, с. 7].

За ступенем новизни інновації можна поділити на принципово нові, тобто на ті, які не мають аналогів у минулому як у вітчизняній, так і зарубіжній практиці, і на нововведення відносної новизни. Принципово нові види продукції, технології та послуги володіють пріоритетністю, абсолютною новизною і є оригінальними зразками, на підставі яких тиражуванням отримують нововведення-імітації, копії.

Всяка інновація спочатку виникає ідеально, у свідомості людини, а щоб бути матеріалізованою, необхідно затратити певні зусилля і кошти, інакше кажучи, інвестувати їх в здійснення нововведення. У даному зв'язку можна говорити про взаємозв'язок інновацій та інвестицій.

«Інвестиції – довгострокові вкладення державного або приватного капіталу в різні сфери і галузі економіки як усередині країни, так і за кордоном. Інвестиції означають відмову від поточного споживання на користь майбутнього споживання. Розрізняють інвестиції – реальні, фінансові, інтелектуальні» [4, с. 85].

У ряді випадків поняття інвестування неприпустимо звужується, наприклад:

«Інвестування – покупка акцій якої-небудь компанії з метою стати її співвласником або отримувати достатній прибуток на вкладені кошти» [4, с. 118].

«Вкладення в основний капітал (основні засоби виробництва), в запаси, резерви, а також в інші економічні об'єкти і процеси, що вимагають відволікання матеріальних і грошових коштів на тривалий час, іменуються інвестиціями» [8, с. 57].

Таке розуміння інвестицій дуже схоже зі змістом, вкладеним в поняття «капітальні вкладення». Зауважимо, що в радянський період в економічній науці застосовувався замість «інвестицій» термін «капітальні вкладення».

Низка авторів досліджують інвестиційний процес крізь призму корпоративного механізму господарювання [1; 2; 3; 6].

На основі аналізу і узагальнення визначень інновацій та інвестицій в економічній літературі можна сформулювати наступні визначення.

Інновація – це нововведення, здійснюване в науці, освіті, виробництві, організації та управлінні будь-якою діяльністю на всіх рівнях відтворювального процесу. Розрізняються первинні інновації, здійснювані вперше, і вторинні інновації, поширювані по вже наявним зразкам.

Інновація у всіх випадках відноситься до інтелектуально-інформаційної діяльності.

Інвестиція – це вкладення капіталу того чи іншого виду (людського, інтелектуального, організаційно-управлінського, матеріально-технічного, природно-ресурсного, грошово-фінансового) в будь-яку економічну діяльність в тій чи іншій сфері суспільного відтворення (виробництві, обміні, розподілі, споживанні) на відносно тривалий період часу з метою отримання результату більшої цінності, ніж цінність вкладеного капіталу.

Інновації, здійснювані в досить масовому масштабі, виступають, як інноваційний процес. Аналогічним чином, масове поширення інвестицій породжує інвестиційний процес [4].

Сукупність джерел інновацій представляє собою інноваційний потенціал, а джерел інвестицій – інвестиційний потенціал.

Ефективне поєднання ряду інновацій створює інноваційний синергетичний ефект, а ефективна взаємодія ряду інвестицій породжує інвестиційний синергетичний ефект.

Інновація, як інтелектуально-інформаційний феномен, представлений ідеєю, концепцією, науковою розробкою або конструкцією, спроектованою технологією, наміченими організаційно-управлінськими перетвореннями і т.п., може існувати в чистому вигляді, як пакет інформації. Однак, до інновації, щоб здійснити її в реальному відтворювальному процесі, необхідно додати відповідну їй інвестицію. Інакше кажучи, матеріалізація інновації завжди передбачає з'єднання її з інвестицією.

Інвестиція того чи іншого виду, в принципі, може здійснюватися без інновації, коли реалізується певний інвестиційний проект без використання скільки-небудь істотно значущих інновацій.

Ситуації інвестицій, не поєднаних з інноваціями, були широко поширені в минулому, до початку розгортання в світі науково-технічної революції, коли певні інноваційні підходи та рішення стосовно до того чи іншого виду виробництва і вироблюваному продукту виникали через досить тривалі проміжки часу. При цьому інвестиції у створення нових підприємств та розширення діючих виробничих потужностей здійснювалися, у багатьох випадках, на колишній науково-технічній та організаційно-управлінській основі, тобто без супроводу інвестиційного процесу суттєво значущими інноваціями.

Зовсім інакше взаємодія інновацій та інвестицій стала складатися у міру поширення у світі науково-технічної революції, коли інноваційний процес прискорювався та інтенсифікувався на порядок, що спричинило за собою багаторазове прискорення морального (інакше кажучи, економічного) зносу основних виробничих фондів.

У даному зв'язку будь-який інвестиційний проект без винятку має сенс здійснювати тільки в якості реалізації самих останніх, найбільш передових інноваційних підходів і рішень, втілених у проекти, розроблені за останнім словом науки і техніки. При цьому, в умовах широкого розповсюдження науково-технічної революції інвестиції зливаються з інноваціями, утворюючи єдиний, цілісний інноваційно-інвестиційний процес (ІІП). Одночасно, у зв'язку з поглибленням наукових досліджень і ускладненням конструкційно-технологічних розробок, на порядок підвищується трудомісткість інновацій, що стимулює пошук тільки таких інновацій, які можуть бути матеріалізовані за допомогою інвестицій [2].

На представленому рис. 1 змодельовано злиття інновацій та інвестицій в єдиний інноваційно-інвестиційний процес.

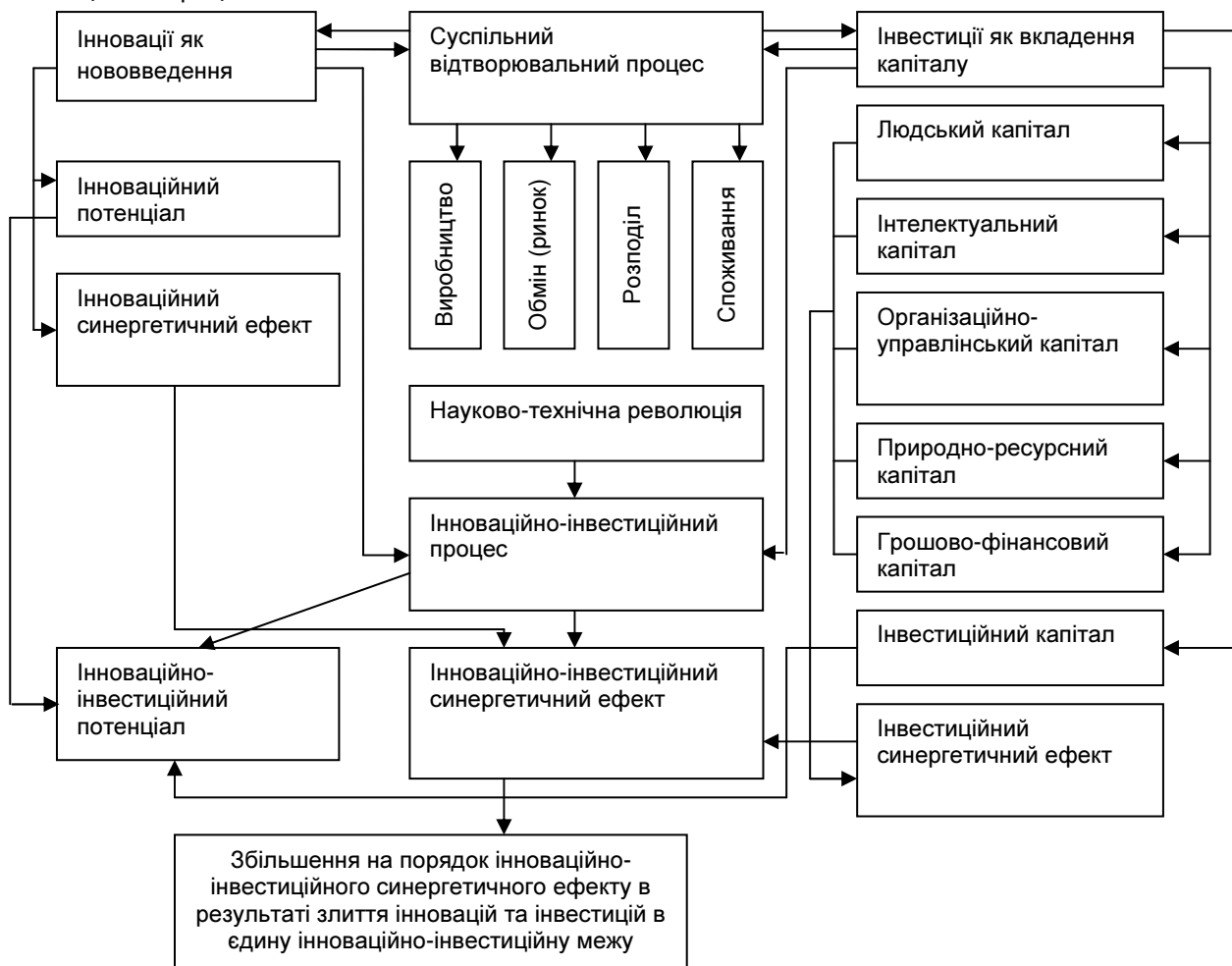

Рис. 1. Поєднання інновацій та інвестицій в єдиний інноваційно-інвестиційний процес

Джерело : удосконалено автором на основі [7, с. 241; 8, с. 56].

Як інноваційний, так інвестиційний процеси володіють власною, притаманною саме їм, структурою. Відповідно, об'єднання інновацій та інвестицій в єдине ціле пов'язано з утворенням структури інноваційно-інвестиційного процесу, в яку в якості її складової частин входять структура інновацій та структура інвестицій.

Структура інноваційно-інвестиційного процесу представлена на рис. 2.

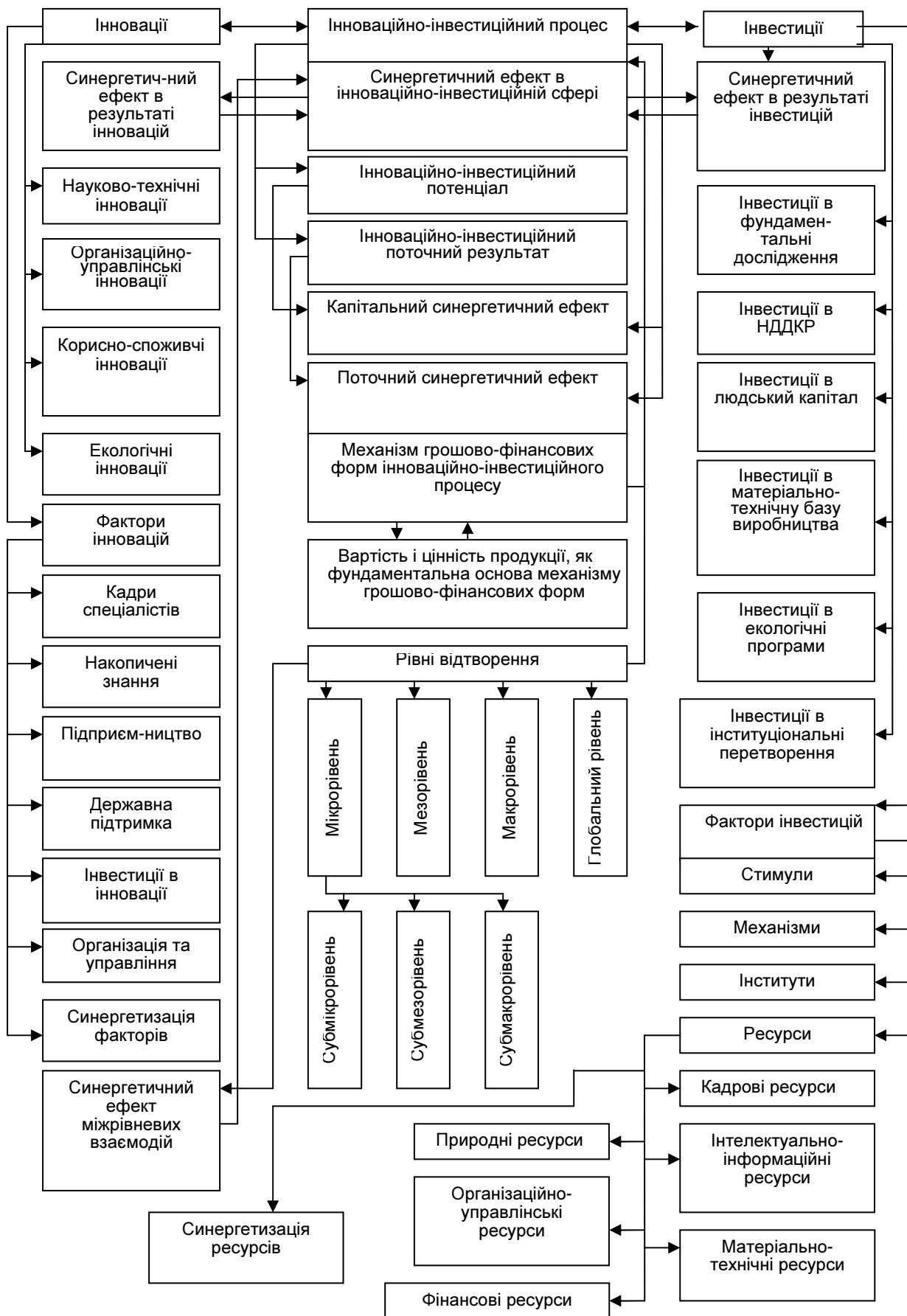

Рис. 2. Структура інноваційно-інвестиційного процесу (ІІП)

Джерело : узагальнено автором на основі [6, с. 62; 8, с. 59].

Структура інноваційно-інвестиційного процесу (ІІП) змодельована на основі наступних положень.

Всі інновації, незважаючи на їх різноманітність, можуть бути згруповані в чотири великі групи: науково-технічні інновації; організаційно-управлінські інновації; корисно-споживчі інновації; екологічні інновації.

Всі названі вище типи інновацій здійснюються в усіх сферах суспільного відтворювального процесу і на всіх його рівнях, а саме:

—у сфері виробництва;

—у сфері обміну, або, інакше кажучи, ринку, в тому числі у відношенні товарних і грошових потоків;

—у сфері розподілу, в тому числі і щодо розподілу фінансових ресурсів за допомогою освіти і витрачання фондів грошових коштів;

—у сфері споживання, в тому числі у зв'язку з появою нових видів і конкретних різновидів товарів і послуг, зміною структури споживання в суспільстві та ін. [6].

Висновки з проведеного дослідження. В ході інтеграції інвестицій та інновацій в єдиний інноваційно-інвестиційний процес, інновації в розрізі їх чотирьох основних груп, в міру цієї інтеграції, зливаються з відповідними їм інвестиціями, що забезпечує їм матеріальну реалізацію. При цьому, як уже зазначалося, збільшуються можливості для створення синергетичного ефекту істотно більшої величини.

Фактори інновацій згруповані таким чином: кадри фахівців; накопичені знання; підприємництво (в сенсі новаторства за Й. Шумпетером); державна підтримка (у всіх її видах і формах, починаючи з проведення на базі державного фінансування фундаментальних наукових досліджень і розробок і завершуючи державним регулюванням економіки в руслі створення сприятливих умов для суспільно-корисних інновацій); інвестиції в інновації (вкладення коштів, в натурі та грошах, в процесі генерування інновацій); організація та управління інноваційним процесом; синергетизація факторів інновацій, що збільшує інноваційний потенціал, що рівнозначно особливому, додатковому фактору.

Бібліографічний список

1. Великий Ю. В. Інноваційна стратегія машинобудівних підприємств / Ю. В. Великий // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів : ЧДТУ, 2011. – № 3(52). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vcndtu/2011_52/20.htm
2. Ганущак-Єфіменко Л. М. Концептуальні основи управління розвитком інноваційно-активних підприємств / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Аграрний вісник Причорномор'я. – 2010. – Вип. 53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://archive.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/avpch/En/2010_53/Ganushch.pdf
3. Зеленко О. О. Технологія формування інноваційної активності підприємства / О. О. Зеленко, М. О. Наталенко // Наукові вісті Далівського університету. – 2012. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/Nvdu/2012_6/12zooiar.pdf.
4. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / [за ред. Л. І. Федулової]. – К. : Вид-во «Основа», 2005. – 552 с.
5. Карачина Н. П. Інвестиційно-інноваційна діяльність: потенціал чи загроза розвитку машинобудівного комплексу України / Н. П. Карачина // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 21. – С. 6-8.
6. Краснокутська Ю. М. Удосконалення методичних підходів до формування інноваційної стратегії підприємств машинобудування / Ю. М. Краснокутська // Економіка та держава. – 2012. – № 8. – С. 61-63.
7. Товт Т.Й. Методичні підходи до визначення показників ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні / Т. Й. Товт // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.11. – С. 240–249.
8. Шеко П. Менеджмент продуктивности творчества [Текст] / П. Шеко // Российский экономический журнал. – 1996. – № 9. – С.55-60.

Анотація

Охарактеризовано типи технологічних інновацій: продуктових і процесних. Досліджено взаємозв'язок інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств машинобудування. Встановлено, що масове поширення інвестицій породжує, інвестиційний процес. Визначено сукупність джерел інновацій, які представляють собою інноваційний потенціал, а джерела інвестицій – інвестиційний потенціал. Досліджено ефективне поєднання інновацій, що створює інноваційний синергетичний ефект, а ефективна взаємодія ряду інвестицій породжує

інвестиційний синергетичний ефект. Змодельоване злиття інновацій та інвестицій в єдиний інноваційно-інвестиційний процес підприємств машинобудування. Запропоновано структуру інноваційно-інвестиційного процесу підприємств машинобудування.

Ключові слова. Синергетичний ефект, інноваційно-інвестиційний розвиток, діяльність, процесні, взаємозв'язок, система, структура, потенціал.

Аннотация

Охарактеризованы типы технологических инноваций: продуктовых и процессных. Исследована взаимосвязь инновационной и инвестиционной деятельности предприятий машиностроения. Установлено, что массовое распространение инвестиций порождает инвестиционный процесс. Определена совокупность источников инноваций, которые представляют собой инновационный потенциал, а источники инвестиций – инвестиционный потенциал. Исследовано эффективное сочетание инноваций, которое создает инновационный синергический эффект, а эффективное взаимодействие ряда инвестиций порождает инвестиционный синергический эффект. Смоделировано слияние инноваций и инвестиций в единственный инновационно-инвестиционный процесс предприятий машиностроения. Предложена структура инновационно-инвестиционного процесса предприятий машиностроения.

Ключевые слова: Синергический эффект, инновационно-инвестиционное развитие, деятельность, процессные, взаимосвязь, система, структура, потенциал.

Annotation

The types of technological innovations are described: food and processes. The relationship between innovation and investment activities at mechanical engineering enterprises is investigated. It is set that mass distribution of investments generates investment process. The aggregate of sources of innovations, which are innovative potential, is certain, and sources of investments are investment potential. Effective combination of innovations, which creates an innovative synergistical effect, is investigational, and effective co-operation of row of investments generates an investment synergistical effect. Association of innovations and investments in a single innovation investment process of mechanical engineering enterprises is modeled. The structure of innovation investment process at mechanical engineering enterprises is suggested.

Key words: Synergistical effect, innovative-investment development, activity, processes, intercommunication, system, structure, potential.

УДК 332.122.001:621(477)

Сейсебаєва Н.Г.,
викладач Нікопольського факультету,
Запорізький національний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток можна розглядати як своєрідну систему, що представляє собою комплекс взаємопов'язаних елементів, функціонально супідрядних цілей розвитку економіки промисловості.

В умовах ринкової економіки аналіз ефективності інноваційної діяльності ускладнюється, набуваючи багатоступінчастого і багатостадійного характеру. На першому етапі аналізу ефективності нової техніки і технології слід застосовувати традиційні узагальнюючі і одиничні показники технічного рівня і ефективності нової техніки і технології.

Для успішної реалізації нововведення необхідно вибрати адекватне технологічне рішення і відповідний рівень організації і виробничого апарату. Аналіз рівня застосовуваної техніки і технології вимагає дослідження не тільки новизни і пріоритетності, але і таких важливих властивостей, як здатність до адаптації в уже наявних умовах, здатність до переналагодження виробничого апарату. Особливо слід виділити таку властивість техніки, технології і організації, як гнучкість.